

Barn- och utbildningsförvaltningen

Handläggare: Per-Erik Lorentzon

Telefon: 0370 – 67 85 90

Email: per-erik.lorentzon@vaggeryd.se

Dnr BUN 2026/112

Till Barn- och utbildningsnämnden

Yttrande över motion om likvärdig fördelning av statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan 2026

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår barn och utbildningsnämnden att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen

Bakgrund

Kommunfullmäktige har remitterat motionen ”Likvärdig fördelning av statsbidraget Kvalitetshöjande åtgärder i förskolan 2026” till barn- och utbildningsnämnden för yttrande. Motionen föreslår att statsbidraget ska fördelas likvärdigt till samtliga förskolor i kommunen, oavsett huvudman, att nämnden ska få i uppdrag att fastställa en modell för fördelning per barn samt att uppföljning och redovisning ska ske transparent.

Motionärerna framhåller bland annat:

- att statsbidraget är avsett för kvalitetshöjande åtgärder inom både kommunal och fristående förskola,
- att alla barn omfattas av samma nationella uppdrag enligt skollagen,
- att konkurrensneutrala villkor och likvärdighet bör gälla mellan huvudmän,
- att barnens möjlighet till hög kvalitet i förskolan inte bör påverkas av huvudmannaskap.

Detta yttrande utgör barn- och utbildningsförvaltningens svar på remissen.

Tidigare beslut och rättslig prövning

Frågan om fördelning av statsbidraget har tidigare varit föremål för behandling i barn- och utbildningsnämnden.

Den 27 september 2023 fattade nämnden beslut, diarienummer 2023/008, att statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan inte skulle fördelas till fristående huvudmän som en del av bidragsbeloppet. Beslutet grundades på en särskild utredning som analyserade möjligheter, lämplighet och konsekvenser av att inkludera riktade statsbidrag i ersättningen till fristående huvudmän.

Beslutet kom därefter att prövas rättsligt. De fristående huvudmännen överklagade kommunens beslut om bidragsbelopp som fattades i december 2023 och gjorde gällande att statsbidraget borde ingå i ersättningen till de fristående förskolorna.

Förvaltningsrätten prövade frågan och gav kommunen rätt i sin dom. Domstolen fann därmed inte att kommunens hantering stred mot gällande rätt eller principen om lika villkor.

Förvaltningen bedömer att det är viktigt att beakta att frågan således redan har prövats både politiskt, förvaltningsmässigt och rättsligt och att kommunens tidigare bedömning fått stöd genom domstolsprövning.

Rättsliga utgångspunkter

Statsbidraget regleras i förordning (2021:848) om statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan. Av 3 § framgår att statsbidrag lämnas till kommuner för kvalitetshöjande insatser inom förskolan. Bidraget får enligt 8 § användas för kostnader för att:

1. sträva efter att barngruppernas storlek överensstämmer med Skolverkets riktmärken,
2. bibehålla eller rekrytera personal i förskolan,
3. kompetensutveckling för förskollärare och annan personal som arbetar i barngrupper.

Förordning (2021:848) om statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan

I förordningen anges samtidigt inte någon skyldighet för kommunen att vidarefördela bidraget till fristående huvudmän. Bidraget är konstruerat som ett riktat statsbidrag till kommunen och kommunen ansvarar för att bidraget används i enlighet med förordningens syfte och villkor.

Enligt 2 kap. 8 § skollagen har kommunen ansvar för att utbildning inom skolväsendet kommer till stånd för alla barn i kommunen. Kommunen ansvarar också enligt 8 kap. skollagen för att barn erbjuds plats i förskola inom lagstadgad tid. Skollag (2010:800)

I förarbetena till regelverket om lika villkor mellan kommunala och fristående verksamheter, proposition 2008/09:171 Offentliga bidrag på lika villkor, framgår att huvudprincipen är att bidrag ska beräknas efter samma grunder. Samtidigt framgår också att kommunen inte ska styra hur enskilda huvudmän disponerar de medel som väl betalats ut som grundbelopp. Proposition 2008/09:171 Offentliga bidrag på lika villkor

Detta är en central del i bedömningen. Om statsbidraget skulle räknas in i grundbeloppet skulle kommunen enligt gällande rätt inte kunna villkora eller säkerställa att medlen faktiskt används till de ändamål som statsbidraget är avsett för.

Kommunens övergripande ansvar

Förvaltningen delar motionens grundläggande ambition om att alla barn i kommunen ska ges en likvärdig utbildning av hög kvalitet, oavsett huvudman. Samtidigt behöver frågan bedömas utifrån det ansvar som enligt skollagen ytterst vilar på kommunen och den särskilda konstruktion som gäller för det aktuella statsbidraget.

Kommunen har enligt skollagen det övergripande ansvaret för att utbildningen i kommunen är likvärdig och att barn erbjuds plats i förskola. Detta ansvar gäller oavsett om verksamheten bedrivs i kommunal eller fristående regi.

Det innebär att kommunen måste säkerställa:

- platsgaranti,
- beredskap för ökade barnkullar,
- mottagande av barn med omfattande stödbehov,
- geografisk täckning i hela kommunen,
- långsiktig personal- och lokalförsörjning.

Kommunen har därmed ett betydligt bredare samhällsansvar än de fristående huvudmännen. Även om de fristående förskolorna är en viktig del av kommunens samlade förskoleutbud är det kommunen som ytterst ansvarar för att verksamheten fungerar långsiktigt, att alla barn erbjuds plats och att resurser kan riktas dit behoven är störst.

Förvaltningen bedömer därför att kommunen behöver kunna använda statsbidraget där behoven är som störst och där kommunen har ett direkt ansvar för kapacitet, kompetensförsörjning och långsiktig planering.

En generell eller obligatorisk fördelning av statsbidraget till fristående huvudmän skulle minska kommunens möjligheter att rikta resurser till de verksamheter där behoven och det kommunala ansvaret är störst.

Socioekonomiska skillnader och statsbidragets konstruktion

Förvaltningens bedömning är att statsbidragets socioekonomiska konstruktion väger tungt i frågan.

Bidragets storlek baseras på socioekonomiska variabler och den kommunalekonomiska utjämnningen. Syftet är att staten ska kunna rikta mer resurser till kommuner och verksamheter där behoven är större. Konstruktionen bygger alltså inte på att varje barn ska generera samma ersättning, utan på att resurser ska kunna riktas till verksamheter med större strukturella utmaningar.

I detta sammanhang behöver det särskilt framhållas att den socioekonomiska strukturen i kommunens fristående förskolor inte motsvarar den som finns i de kommunala förskolorna.

De kommunala förskolorna har generellt ett större ansvar för verksamheter i socioekonomiskt mer utmanande områden samt för mottagande av barn med större behov av stöd och anpassningar.

Förvaltningen bedömer därför att en generell fördelning av statsbidraget per barn riskerar att motverka statsbidragets bakomliggande intentioner. Om bidraget fördelas lika per barn, utan hänsyn till socioekonomiska skillnader och verksamheternas olika uppdrag, försvagas den träffsäkerhet som statsbidraget är avsett att ha.

Kompetensutveckling erbjuds redan till fristående huvudmän

Det är också viktigt att framhålla att de fristående huvudmännen redan idag får del av en del av statsbidragets intentioner.

Kommunen erbjuder kompetensutveckling och utbildningsinsatser även till de fristående förskolorna. Därmed omfattas de fristående verksamheterna redan av den del av statsbidraget som avser punkt 3 i förordningen, det vill säga kompetensutveckling för personal.

Som exempel kan de fristående förskolorna på samma villkor som de kommunala verksamheterna ta del av Remidas verksamhet och de utbildnings- och utvecklingsinsatser som erbjuds där. Genom Remida ges pedagoger möjlighet till kompetensutveckling inom bland annat pedagogisk utveckling, hållbart lärande, skapande arbetssätt och utveckling av lärmiljöer. Dessa insatser är en del av kommunens samlade kvalitetsarbete inom förskolan och kommer därmed även de fristående verksamheterna till del.

Motionens yrkanden handlar därför i praktiken främst om de delar av statsbidraget som avser:

- mindre barngrupper,
- bibehållande eller rekrytering av personal.

Det är också dessa delar som är mest direkt kopplade till kommunens ansvar för att hantera socioekonomiska skillnader, upprätthålla likvärdighet och säkerställa tillgång till förskola i hela kommunen.

Möjlighet till uppföljning och styrning

Den tidigare utredningen visade att kommunen enligt rättspraxis inte kan villkora hur grundbelopp används när det väl betalats ut till en fristående huvudman.

Det innebär att om statsbidraget skulle räknas in i grundbeloppet skulle kommunen inte kunna säkerställa att medlen faktiskt används till de ändamål som anges i förordningen, exempelvis mindre barngrupper eller förstärkt personaltäthet.

Medlen skulle i praktiken bli en del av huvudmannens generella finansiering utan möjlighet för kommunen att styra eller följa upp användningen på det sätt som statsbidragets konstruktion förutsätter.

I den kommunala verksamheten kan kommunen däremot fullt ut prioritera, rikta och följa upp hur medlen används samt säkerställa att de används för de kvalitetshöjande insatser som staten avsett.

Ekonomiska och administrativa konsekvenser

Den tidigare utredningen visade även att en generell fördelning av statsbidraget kan få ekonomiska konsekvenser som inte är förenliga med statsbidragets syfte.

Om bidraget räknas in i grundbeloppet riskerar medel att betalas ut även för barn folkbokförda i kommunen men placerade i förskolor i andra kommuner. Det innebär att resurser som staten avsett för att möta behov inom kommunens egna verksamheter riskerar att komma andra kommuner till del.

Alternativa modeller där fristående huvudmän ska kunna ansöka om medel och därefter redovisa användningen har också analyserats. Den tidigare utredningen bedömde dock att sådana modeller skulle innebära omfattande administration och betydande svårigheter kring uppföljning och kontroll.

Kommunen skulle behöva bygga upp särskilda system för ansökan, bedömning, uppföljning och återslagrapportering samtidigt som det fortsatt skulle vara svårt att säkerställa en likvärdig och rättssäker bedömning.

Förvaltningens samlade bedömning

Förvaltningen delar motionens ambition om hög kvalitet och likvärdighet för alla barn i kommunen. Förvaltningen bedömer dock att motionens förslag om en generell fördelning av statsbidraget till fristående huvudmän inte är den modell som bäst överensstämmer med statsbidragets konstruktion, förordningens syfte eller kommunens ansvar enligt skollagen.

Statsbidraget är riktat till kommunen, behovsstyrt och socioekonomiskt baserat. Kommunen behöver därför fortsatt kunna använda huvuddelen av bidraget för riktade insatser där behoven är störst och där kommunen har det yttersta ansvaret för likvärdighet, kapacitet och mottagande.

De fristående huvudmännen får redan del av kompetensutvecklingsinsatserna enligt punkt 3 i förordningen genom de utbildnings- och utvecklingsinsatser som kommunen erbjuder.

Mot denna bakgrund bedömer förvaltningen att motionen bör avslås.

Skillingaryd 2026-05-13

Per-Erik Lorentzon
Förvaltningschef

Barn och utbildningsförvaltningen
Vaggeryds kommun